

THOMAS AQUINAS KİMDİR?

”İnanç ve Akıl Büyük Sentezçisi”

1225 - 1274 yılları arasında yaşamış olan İtalyan din bilgini ve filozof **Thomas Aquinas**, Skolas-tik felsefenin en büyük temsilcisidir. Dominiken tarikatına mensup bir keşiş olarak, Aristoteles’in felsefesini Hristiyan öğretisiyle sentezlemiş ve Katolik Kilisesi’nin resmi felsefi temelini oluşturmuştur. Bilgeliği ve nezaketi nedeniyle ”Doctor Angelicus” (Meleksoylu Doktor) olarak anılır.

İnanç ve Akıl Uyum İçindedir

Aquinas’a göre akıl ve inanç birbirine zıt değil, aynı hakikatin iki farklı yoludur. Akıl, doğal dünyayı ve mantıksal gerçekleri anlamamızı sağlar; inanç ise akli aşan ilahi sırları (teslis gibi) kavrar. ”Lütuf, doğayı yok etmez, onu tamamlar” diyerek, felsefeyi teolojinin bir hizmetçisi değil, onunla kol kola yürüyen bir rehber olarak görmüştür.

Tanrı’nın Varlığının Beş Yolu (Quinque Viae)

Tanrı’nın varlığının sadece inançla değil, akılla da kanıtlanabileceğini savunmuştur. Meşhur beş kanıt şunlardır: 1. **Hareket:** Her hareket bir hareket ettirici gerektirir. 2. **Neden:** Her sonucun bir nedeni vardır (İlk Neden). 3. **Olumsuzluk:** Varlıkların var olmaması mümkündür, o halde zorunlu bir varlık olmalıdır. 4. **Mükemmellik:** Derecelerin (daha iyi, daha güzel) kaynağı mutlak mükemmelliktir. 5. **Düzen:** Evrendeki amaçlı düzen bir tasarımcıyı gösterir.

Doğal Hukuk Öğretisi

Aquinas, hukuku hiyerarşik bir yapıda açıklar. En tepede Tanrı’nın **Ebedi Yasası** bulunur. İnsan aklının bu yasadaki payı olarak kavradığı ilkelere ise **Doğal Hukuk** denir. ”İyilik yap, kötülükten kaçın” ilkesi her insanın vicdanında yazılıdır. İnsanların yaptığı yasalar (Pozitif Hukuk), ancak doğal hukuka uyuyorsa meşrudur.

Summa Theologica: Bilginin Ansiklopedisi

Hayatının başyapıtı olan bu dev eser, tüm Hristiyan teolojisini mantıksal bir düzen içinde sorular. Her bölüm bir soruyla başlar, karşıt görüşler sunulur ve ardından Aquinas kendi akılcı cevabını verir. Kitap bitmeden kısa süre önce yaşadığı mistik bir deneyim sonrası, ”Yazdığım her şey bana saman çöpü gibi geliyor” diyerek kalemını bırakmıştır.

Hristiyan Aristotelesçiliği

Orta Çağ’da Aristoteles’in eserleri Müslüman filozoflar (İbn Rüşd, Farabi) aracılığıyla Batı’ya döndüğünde, kilise önce bu pagan felsefeye karşı çıkmıştı. Thomas Aquinas, Aristoteles’in mantığını ve fizik anlayışını ustaca Hristiyanlığa uyarlayarak, Batı düşüncesinin rasyonel bir zemine oturmasını sağlamıştır. Bu miras, modern bilimin doğuşuna giden yolu da dolaylı olarak etkilemiştir.